

Про ефективність профорієнтаційних заходів серед учнівської молоді загальноосвітніх навчальних закладів

Головченко С.В.,
методист НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області

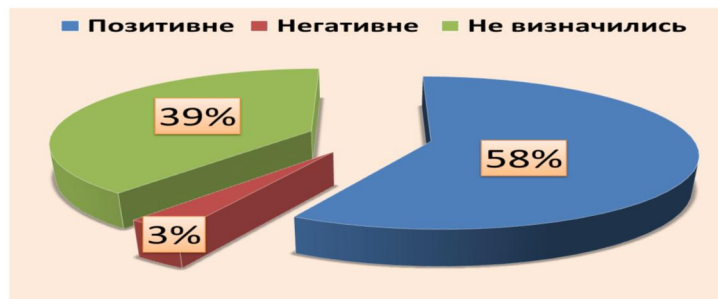
1. Моніторинг роботи ПТНЗ області та НМЦ ПТО в 2013-2014 навчальному (профорієнтаційний напрямок)

Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області протягом 2013-2014 навчального року запроваджено біля 20 видів різних форм аналізу змістовної роботи ПТНЗ.

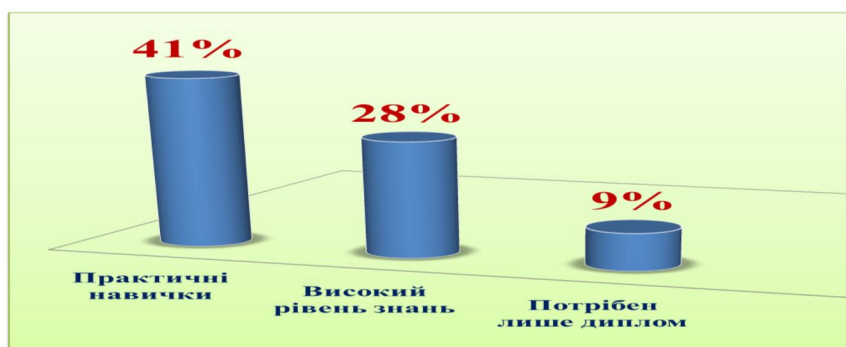
Їх результати підтверджують необхідність підвищення уваги до змістовної профорієнтаційної роботи закладів ПТО, відображають роль НМЦ ПТО у запровадженні інноваційних підходів з метою організації випереджуючих дій у визначенні перспектив розвитку системи формування трудового робітничого потенціалу.

Цікавими є результати опитування учнів 2 курсу ПТНЗ області.

1. Протягом півтора року навчання в професійно-технічних навчальних закладах Дніпропетровщини більшість учнів II курсу (58%) мають позитивне ставлення до свого закладу. 14-ти респондентам, що складає 3% опитаних, не подобається заклад в якому вони навчаються.

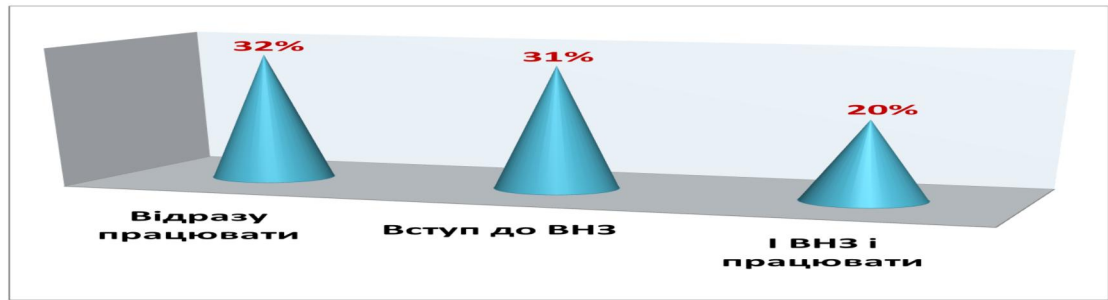

2. 41% опитаних зазначили, що для них найважливіше – це отримання практичних навичок, які можна використовувати у майбутній роботі. Високий рівень знань бажають отримати 28% учнів і, 9% опитаних, яким потрібен лише диплом.

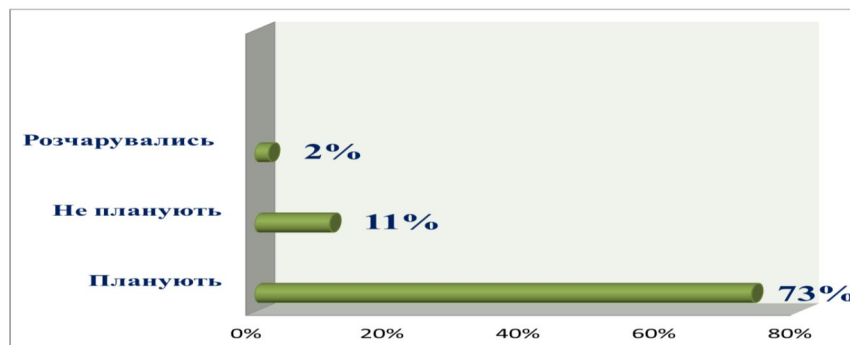

3. 32% випускників мають намір відразу працювати, 31% спробують вступити до ВНЗ, 20% хочуть продовжити навчатись у ВНЗ заочно і

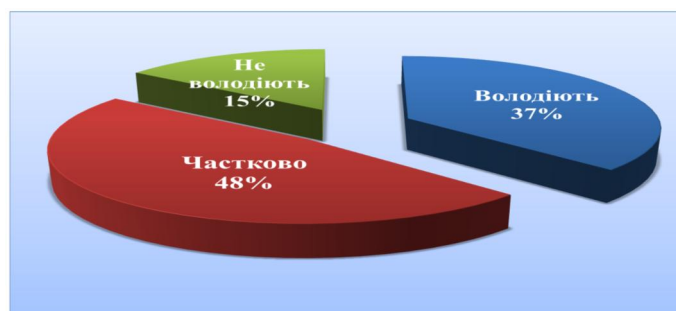
намагатимуться працювати, здобувати практичні навички. Отже, 52% респондентів у загальній кількості, планують працювати після закінчення ПТНЗ.

4. 73% учнів II курсу – ті, що планують працювати за обраною професією, 11% опитаних учнів не планують працювати, 2% респондентів розчарувалися в обраній професії.

5. Лише 37% респондентів володіє повною інформацією про місцевий ринок праці та попит на обрану професію, 48% - частково, останні (15%) з опитаних учнів II курсу взагалі не володіють зазначеною інформацією. Ситуація вимушує приділяти більше уваги щодо інформування учнів ПТНЗ про потреби регіонального ринку праці.

6. Більшість учнів (51%) вважають, що найуспішніше можуть реалізувати свої плани на території України, 18% опитаних – за межами України, іншим (31%) респондентам важко відповісти на задане питання.

За результатами опитування учнів II курсу маємо наступні **ВИСНОВКИ**:

1. у навчальних закладах створені умови для організації позаурочної роботи, дозвілля та відпочинку учнів, їх всебічного та гармонійного розвитку;
2. необхідно збільшити можливість вільного доступу до ПК та Інтернету в навчальних закладах області всім учням для покращення їх підготовки до уроків та саморозвитку;
3. керівникам ПТНЗ необхідно опікуватись приведенням стану спортивних залів до належних умов;
4. працівникам ПТНЗ варто більш плідно розповсюджувати серед учнів реальну інформацію про регіональний ринок праці;
5. педагогічним працівникам необхідно враховувати соціальний та фізіологічний стан учнів при проведенні уроків, позакласних заходів, бесід тощо;
6. необхідно винайти способи посилення довіри учнів ПТНЗ до психологів та соціальних педагогів навчальних закладів, аби допомагати їм у вирішенні проблемних питань.

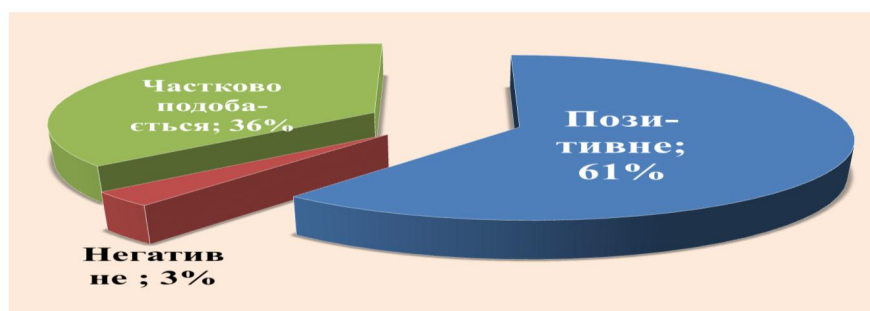
Результати опитування учнів-випускників ПТНЗ області децю змінились.

1. Головними критеріями вибору майбутньої професії у випускників ПТНЗ були: власне бажання, порада друзів та профорієнтаційна робота обраного ПТНЗ. Ці фактори є головними у виборі професії. Найменш дієвими важелями впливу на вибір майбутньої професії виявилися: робота служби зайнятості, транслявання профреклами по телебаченню, відвідування гуртків, секцій.

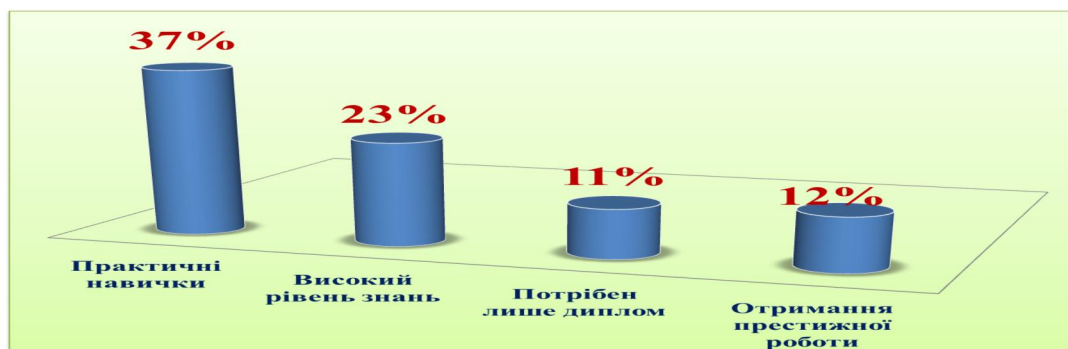
2. Найчастіше навчальний заклад обирають за інформацією друзів, знайомих, родичів, що навчались чи навчаються в даному ПТНЗ (35% респондентів); 31% сподобались умови вступу до ПТНЗ; для 30% випускників близьке розташування до місця проживання було ключовим при виборі навчального закладу.

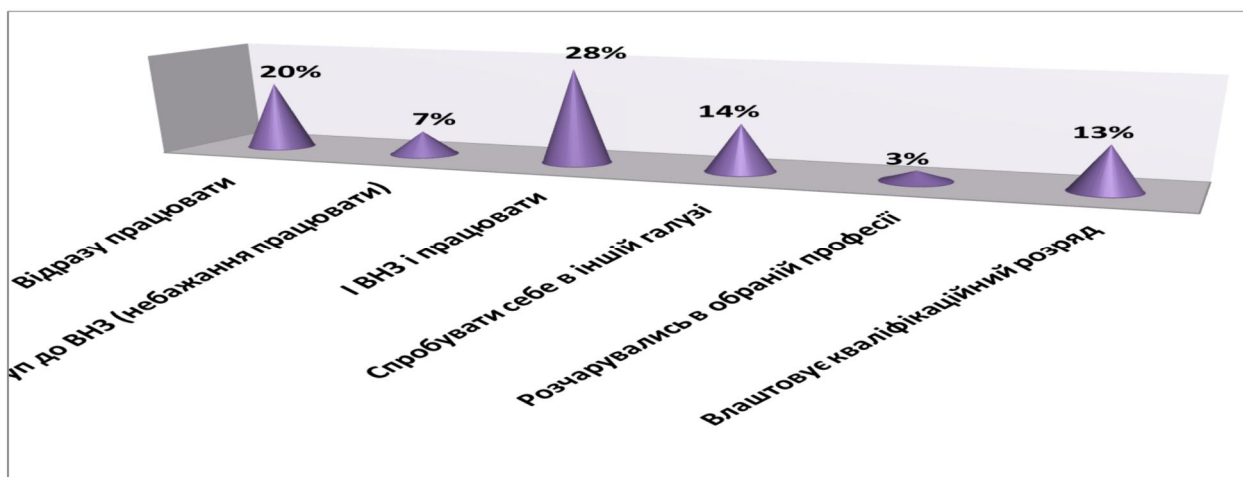
3. Критерії, які стосуються саме ПТНЗ, такі як авторитет закладу, висококваліфікований педагогічний колектив, матеріально-технічне забезпечення, мають опосередкований вплив на вибір професії. Більшість випускників (61%) стверджують, що дуже подобається. 3% від усіх опитаних, не подобається заклад в якому вони навчається. Іншим респондентам їх навчальний заклад подобається частково.

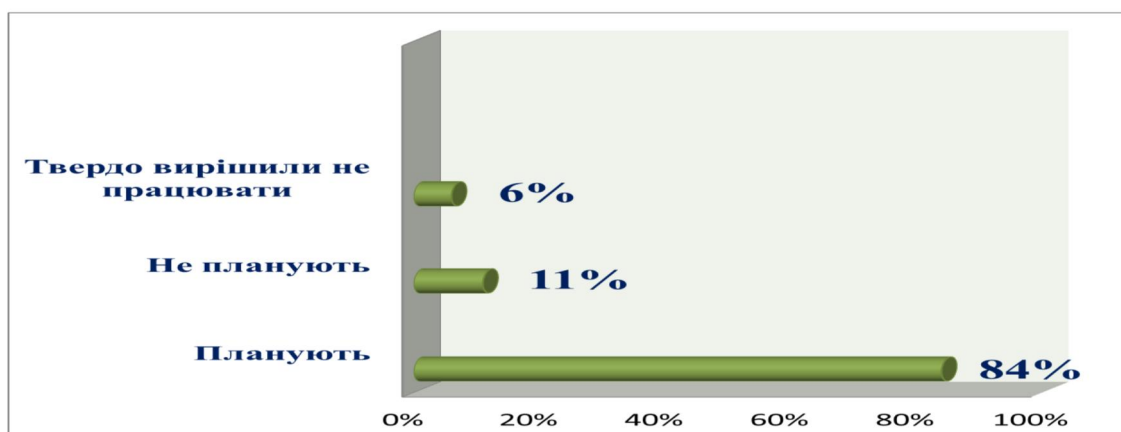
4. Найбільша частка респондентів (37%) зазначили, що для них найважливіше – це отримання практичних навичок, які можна використовувати в майбутній роботі. Високий рівень знань бажають отримати 23% випускників. 12% - велике бажання отримати престижну високооплачувану професію, 11% майбутніх випускників бажають отримати лише диплом.

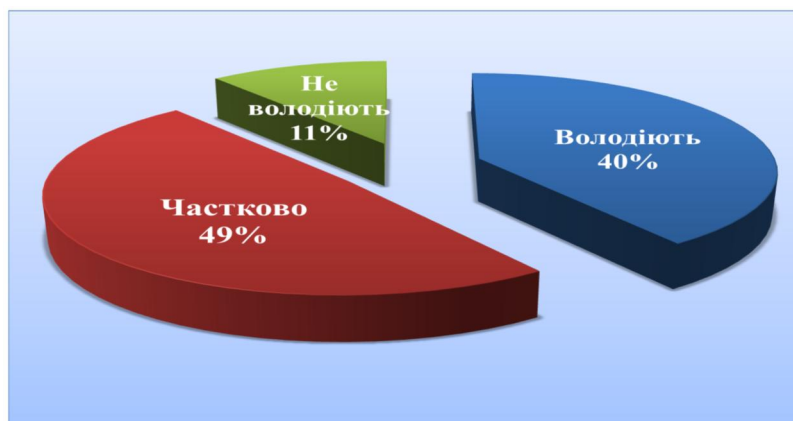
5. 28% випускників хочуть продовжити навчання та працювати, спробувати себе в іншій галузі мають бажання 14% випускників. Іншими причинами вступу до ВНЗ для них є небажання працювати після закінчення ПТНЗ на виробництві (7%) та розчарування в обраній професії (3%). Причиною відмови від вищої освіти є «необхідність заробляти на життя», виявлено у 20% випускників. Влаштує кваліфікаційний розряд 13% респондентів.

6. 84% випускників – планують працювати за обраною професією, 11% – не планують працювати, 6% твердо вирішили не працювати за отриманою професією.

7. 40% випускників володіють інформацією про регіональний ринок праці та попит на обрану ними професію. 49% - частково, 11% – взагалі не володіють зазначеною інформацією.

8. Наміри випускників реалізувати свої життєві плани:

- ⇒ 56% випускників зазначили «в Україні»;
- ⇒ 16% - за межами України;
- ⇒ 28% респондентів зазначили, що на дане питання їм важко відповісти.

За результатами анкетування учнів-випускників ПТНЗ рекомендується:

Керівництво та педагогічні колективи ПТНЗ повинні змінювати методи та способи профорієнтаційної роботи з учнями шкіл:

1. поширювати рекламну агітацію навчальним закладом для різних категорій населення як за віком так і за соціальним статусом, сприяти добровільної агітації учнями, що вже навчаються серед своїх близьких і знайомих;
2. необхідно збільшити можливість вільного доступу до ПК та Інтернету в навчальних закладах;
3. працівникам ПТНЗ варто більш плідно розповсюджувати серед учнів реальну інформацію про регіональний ринок праці.
4. педагогічним працівникам необхідно спонукати учнів готуватися до уроків не лише за допомогою конспектів лекцій, а й використовувати електронні науково-технічні журнали методичної та технічної літератури, що дозволить значно поглибити знання зі профільних предметів;
5. необхідно проводити професійно-патріотичну роботу серед учнів;
6. звернути увагу на якість проведення уроків виробничого навчання; покращити організацію виробничої практики.

2. Моніторинг ринку праці станом на 01.07.2014р.

Станом на 1 липня 2014 року в цілому на обліку обласної служби зайнятості знаходилось 19477 осіб з робітничою кваліфікацією, реальна потреба у кваліфікованих робітниках склала 4611 осіб (4 особи на одне вакантне місце).

Проаналізовано потребу у вакансіях з 58 масових робітничих професій, які є актуальними для підприємств області і встановлено, що на обліку в ОЦЗ знаходилось 9223 осіб із числа безробітних, які мають робітничу кваліфікацію, а реальна потреба підприємств регіону у робітниках склала 1989 осіб (майже 5 осіб на одне вакантне місце).

На аналогічний звітній період статистика за масовими професіями мала аналогічні показники співвідношення:

- 2013 рік – 8346 осіб до 2109 осіб (4 особи на одне вакантне місце).
- 2012 рік – 7616 осіб до 1875 осіб (більше 4 осіб на одне вакантне місце);
- 2011 рік – 8052 особи до 1872 особи (більше 4 осіб на одне вакантне місце);

За результатами моніторингу встановлено потребу у робітниках з наступних професій:

- Озеленювач
- Електрослюсар (слюсар) черговий
- Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування
- Токар-розточувальник

Разом з тим, встановлено професії, які створюють дисбаланс на ринку праці і збільшують кількість безробітних в регіоні:

- Продавець продовольчих товарів
- Продавець непродовольчих товарів
- Водій автотранспортних засобів
- Кухар
- Адміністратор
- Секретар

Співставивши значення кількості вакансій обласної служби зайнятості до прийому та випуску учнів ПТНЗ у 2014 році, визначено найбільш критичні напрямки підготовки: громадське харчування, сільське господарство, будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи.

Негативно відобразилось на економічних показниках діяльності профтехучилищ скорочення контингенту учнів, що пов'язано з демографічною ситуацією та веденням бойових дій на території України, і, не завжди відповідним рівнем профорієнтаційної роботи з престижності робітничих професій. На сьогодні, для економічного зростання країни вкрай необхідно поглибити соціальне партнерство між навчальними закладами і роботодавцями шляхом їх участі у підготовці, перепідготовці, підвищенні кваліфікації робітників та посилити роль регіональних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, роботодавців щодо визначення напрямів та обсягів підготовки кваліфікованих робітників, підвищення патріотичного виховання.

На підставі вище викладеного керівникам ПТНЗ пропонується:

- проаналізувати наведений моніторинг і здійснити співставлення підготовки в навчальних закладах робітничих кадрів до потреб регіонального

ринку праці та врахувати наведену статистику при формуванні державного замовлення на 2015 рік;

- зважаючи на потребу робітничих кадрів з високим рівнем кваліфікації проводити роботу з підвищення рівня атестації закладу;
- враховуючи значну потребу на ринку праці робітничих кадрів, що не потребують фундаментальної освіти, запровадити такі види підготовки як ПТН, ПРП, ПК;
- професії, які створюють дисбаланс на ринку праці регіону, вивести із переліку включеного до державного замовлення.

3. Результати обласного конкурсу «Профорієнтатор року»

Конкурс оголошено з метою виявлення й підтримки творчої профорієнтаційної роботи, проведеної педпрацівниками професійно-технічних навчальних закладів, подальшого удосконалення її організації та змісту в навчальних закладах області, підвищення її значущості, удосконалення форм та методів роботи з позиціонування робітничих професій, актуальних на регіональному ринку праці.

На Конкурс подано 51 роботу 45 педагогічними працівниками ПТНЗ області (викладачі – 18 осіб, майстри виробничого навчання – 9 осіб, заступники директорів – 7 осіб, директори – 1 особа, методисти – 5 осіб, інші працівники – 5 осіб) за номінаціями:

- «Методична розробка проведення профорієнтаційного заходу» - 18 робіт;
- «Система профорієнтаційної діяльності» - 24 роботи;
- «Проектна профорієнтаційна діяльність» - 9 робіт.

Найактивнішими учасниками стали педпрацівники ДЦПТОТС, КПТМЛ, ДПЛ, МПЛ, ПТУ-74.

Найбільшу кількість позитивних відгуків «Народного голосування» отримали Швець Г.Ф., Журавська Л.В. – педпрацівники Синельниківського професійного ліцею. До голосування в форматі он-лайн долучались представники підприємств та педпрацівники загальноосвітніх навчальних закладів, що розширило форми профорієнтаційної роботи та співпрацю із соціальними партнерами.

Педагоги 28 ПТНЗ області не взяли участі в жодній номінації.

Більшість представлених робіт були змістовними, мали практичний досвід, інноваційні підходи та відповідали Положенню про конкурс «Профорієнтатор року». Найкращі роботи розміщуються на сайті НМЦ ПТО.

Разом з тим необхідно зазначити, що:

- деякі матеріали не відповідали номінаціям, мали низький рівень оформлення ілюстративними матеріалами;
- в окремих роботах не в повній мірі відслідковувалась система профорієнтаційної роботи в конкретному ПТНЗ;
- окремі роботи мали суто теоретичний зміст, без використання на практиці, не мали авторських професійних знахідок, інноваційних прийомів;
- найменшу кількість робіт представлено в номінації «Проектна профорієнтаційна діяльність», що свідчить про неповне використання сучасних підходів до організації профорієнтаційної роботи ПТНЗ.

4. Аналіз виконання державного замовлення ПТНЗ області на 2014-2015 н.р.

Результативністю профорієнтаційної роботи у 2013-2014 н.р. є комплектування учнями ПТНЗ області за державним замовленням на 2014-2015 н.р. Так станом на 01.10.2014р. 24 ПТНЗ області виконали та перевиконали план державного замовлення : ПТУ-6, ДЦПТО, ДЦПТОТС, КНВЦ, КЦППРКБГ, КПГМЛ, КПБЛ, ІПЛ, КЦПОММ, КЦПОРКТРС, ДПЛ, ТПГЛ, ЗПЛ, СПЛ, ОПТУ, МПЛ, ПТУ-71, МПТУ, ТПАЛ, АЦППРК, ЦАПЛ, ВПУ-17, КПГТЛ, ДПЗЛ.

Найнижчі показники мають 9 ПТНЗ області: ППЛ - 50%, ПТУ-88 – 50%, ЗДЦПТО – 63%, КЦПО – 70%, ДВПУ – 72%, ПТУ-81 – 74%, ПАПТУ – 76%, ПГЛ – 79%, ППЛ – 79%.

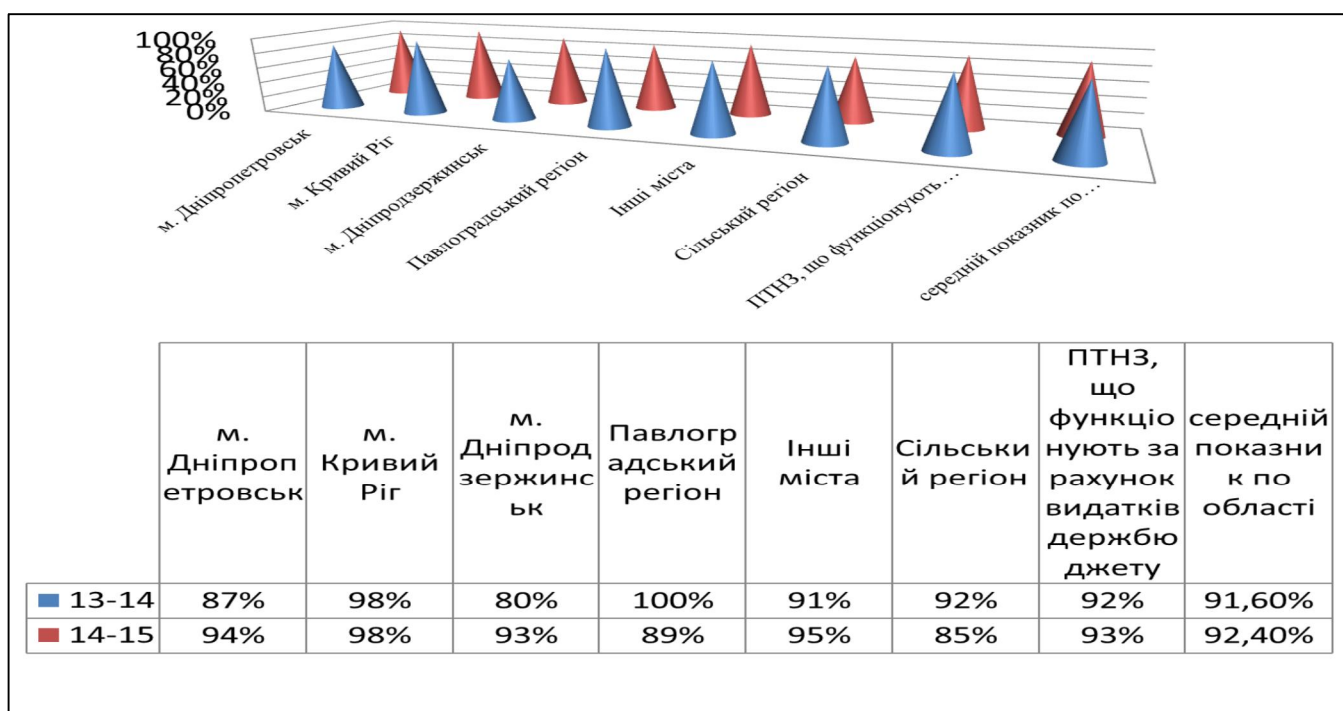
Кращі показники мають навчальні заклади Кривбасу, позитивний досвід якого заслуховувався на колегії Міністерства освіти і науки у січні поточного року. Саме тісні контакти загальноосвітніх шкіл, ПТНЗ, роботодавців, служби зайнятості дали можливість випускникам шкіл чітко визначитись з вибором професій.

Виконання держзамовлення за регіонами:

- м. Дніпропетровськ – 94% (в минулому році 87%),
- м.Кривий Ріг – 98% (в минулому році 98%),
- м. Дніпродзержинськ – 93% (в минулому році 80%),
- Павлоградський регіон – 89% (в минулому році 100%),
- Інші міста – 95% (в минулому році 91%),
- Сільський регіон – 85% (в минулому році 92%),
- ПТНЗ, що функціонують за рахунок видатків державного бюджету – 93% (в минулому році 92%).

Середній показник виконання держзамовлення складає майже 92,4% (в минулому році 91,6%).

Виконання держзамовлення за регіонами:

В попередньому році на рівні із традиційними заходами з профорієнтаційної роботи визначені заходи, які мали новий зміст та форми проведення:

1. Запроваджено проведення **відео-мостів** (спілкування) з питань профорієнтації, перспективи навчання робітничих професіям в регіонах.
2. Організовано участь ПТНЗ у проведенні **флешмобу** для випускників шкіл «Я – РОБІТНИК!».
3. Проведено **профорієнтаційні екскурсії** в рамках Програми «Розвитку промислового туризму Кривбасу»;
4. Запроваджено співпрацю з освітніми та науковими установами, громадськими організаціями та об'єднаннями роботодавців:
 - Дніпропетровський обласний інститут підвищення педагогічної освіти,
 - Федерація об'єднань роботодавців Дніпропетровщини,
 - Дніпропетровське обласне об'єднання профспілок за галузями,
 - Міжнародний фонд «Відродження», Центр підтримки громадських і культурних ініціатив «Тамариск».

Наряду з цим визначені напрямки профорієнтаційної роботи, які мають недостатню увагу ПТНЗ:

- профорієнтаційна робота має епізодичний аспект, тільки при проведенні масових заходів на базі ПТНЗ, відсутня системна робота на місцях безпосередньо в загальноосвітніх навчальних закладах;
- поза уваги залишаються школярі 5-8 класів, тобто відсутня довгострокова проектна профорієнтаційна робота;
- низький рівень профорієнтаційної роботи з батьками та педагогічними працівниками ЗСШ;
- виникає нагальна потреба у посаді профорієнтатора.

5. Пріоритетні напрямки профорієнтаційної роботи в 2014-2015 н.р.

На підставі вищевикладеного сформовані пріоритетні напрямки профорієнтаційної роботи в 2014-2015 н.р.

1. Формування професійної компетентності педагогів щодо забезпечення профорієнтаційної спрямованості навчально-виховного процесу:

- проведення семінарів з організації профорієнтаційної роботи для педпрацівників ПТНЗ різної категорії,
- створення блогів спільноти за профорієнтаційним спрямуванням;
- впровадження консультацій спеціалістів профтехосвіти Дніпропетровщини, НМЦ ПТО з профорієнтації для різної категорії людей (розміщення на сайті НМЦ ПТО, сторінка «Профорієнтаційний термінал»);
- впровадження обміну досвідом педпрацівників суміжних навчальних закладів з профорієнтаційної роботи (моніторинг планування та результатів відвідування інших навчальних закладів).
-

2. Паритетна взаємодія «ЗСШ-ПТНЗ–ВНЗ – підприємство» як ключовий напрям профорієнтації молоді:

- проведення декад робітничих професій за галузями ;
- розширення вікового цензу школярів (5-8 класи) з метою проведення профорієнтаційних заходів;
- впровадження спільної проектної діяльності з профорієнтаційного напрямку для всіх учасників процесу;
- залучення батьків учнів для роботи керівниками кружків, спортивних секцій, художніх студій, учнівських театрів, суспільних учнівських організацій;
- залучення батьків в організації професійних проб старшокласників на підприємствах та в організації тимчасового працевлаштування учнів в канікулярний час;
- проведення мостів співдружності між учнівською молоддю загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів та молодими робітниками підприємств.

3. Соціальне партнерство навчальних закладів і роботодавців як основа формування життєвих та професійних компетентностей молоді:

- співпраця із федерацією об'єднань роботодавців Дніпропетровщини, галузевими профспілками та іншими громадськими організаціями з питань надання інформації про педагогічні послуги ПТНЗ;
- залучення соціальних партнерів, громадські та благодійні організації до проведення спільних заходів з пропаганди масових робітничих професій;

Рішення

**навчально-методичної ради НМЦ ПТО у Дніпропетровській області
від 28 жовтня 2014р.**

СЛУХАЛИ:

Методиста НМЦ ПТО Головченко С.В., яка проінформувала про ефективність профорієнтаційних заходів серед учнівської молоді загальноосвітніх закладів. Нею підкреслено, що одним із головних завдань ПТО на сьогодні є діяльність направлена на підняття престижу та важливості професії робітника, яка є головною ланкою розвитку економіки держави.

НМЦ ПТО спільно з ПТНЗ області впроваджуються сучасні інтерактивні форми і методи профорієнтаційної роботи.

УХВАЛИЛИ:

Інформацію методиста НМЦ ПТО Головченко С.В взяти до уваги та поширювати практику запровадження в ПТНЗ нових форм профорієнтаційної роботи.

**Навчально-методичному центру професійно-технічної освіти
у Дніпропетровській області:**

1. Використовувати матеріали моніторингу НМЦ ПТО з метою співставлення пропозицій навчальних закладів з підготовки робітничих кадрів до потреб регіонального ринку праці та рекомендувати ПТНЗ врахувати їх при формуванні державного замовлення.

2. Сприяти участі педпрацівників ПТНЗ різних категорій у постійно діючому семінарі з організації профорієнтаційної роботи ПТНЗ.
3. Надавати допомогу у створенні блогів педпрацівниками за профорієнтаційним спрямуванням.
4. Забезпечити системне проведення заходів профорієнтаційного спрямування відповідно до планів роботи департаменту освіти і науки облдержадміністрації та обласного центру зайнятості в рамках угоди про спільну співпрацю.
5. Створити на сайті НМЦ ПТО на сторінці «Профорієнтаційний термінал» розділ з консультації спеціалістів профтехосвіти Дніпропетровщини з профорієнтації різних верств населення.
6. Запровадити обмін досвідом педпрацівників навчальних закладів з профорієнтаційної роботи (моніторинг планування та результатів відвідування інших навчальних закладів).
7. Сприяти участі у обласному віртуальному конкурсі фотографії серед учнів ПТНЗ «Я і моя професія».
8. Розширити співпрацю із федерацією об'єднань роботодавців Дніпропетровщини, галузевими профспілками та іншими громадськими організаціями з питань надання педагогічних послуг ПТНЗ, проведення спільних заходів з пропаганди масових робітничих професій.
9. Систематично розповсюджувати серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів інформацію про регіональний ринок праці.
10. Сприяти участі в профорієнтаційній роботі бібліотекарів, практичних психологів, педпрацівників, керівників фізвиховання та викладачів предмету «Захист Вітчизни», ін.;
11. Сприяти створенню дієвих галерей на сайтах ПТНЗ, стендах, учнівських газетах (з фото) за тематиками «Професія в обличчях», «Моя династія», «Успішні випускники нашого закладу», «Мої плани на майбутнє – я їх реалізую», тощо.